

אזמרה לשמך

פסקי הלכות ותשובות מפי מורנו הגאון הגדול רבי עמרם פריד שליט"א

בענין סוכת פרגולה

סוכה לשם צל, סוכה ישנה, סוכה העשויה לדירה, חיבור נסרים במסמרים, מעמיד בדבר שאין גידולו מן הארץ, האם חריצים שבקורות נחשבים ככלי קיבול המקבל טומאה

הקדמה

פרגולה המצויה במרפסות, יש בזה כמה אופנים, יש אופן ראשון שבונים מסגרת עץ, פעמים מניחים אותה על ארבעה עמודים [בפרט במרפסת פתוחה שאין קירות מסיביב לחבר את המסגרת], ופעמים מחברים את המסגרת לקירות המרפסת סביב, ובתוך המסגרת ישנם כמה קורות עץ ורווח גדול ביניהם, ועליהם מניחים את הסכך בחג הסוכות ולאחר חג הסוכות המקום עומד פתוח ללא סיכוך וללא הצללה. ויש אופן נוסף של פרגולה, שמניחים בין הקורות נסרים דקים להצללה [ממין הכשר לסיכוך], פעמים עושים זאת בצורה שהנסרים צמודים זה לזה ופעמים יש רווח בין הנסרים, ונסרים אלו עומדים כל השנה להצללה. ויש לדון האם אפשר להשתמש בנסרים אלו למצות סוכה כאשר על ידם יש בסוכה צילתה מרובה מחמתה, האם העצי הפרגולה כשרים לסיכוך, והאם צריך לחדש איזה דבר בעצים קודם סוכות, ובנדון זה יש ארבעה נושאים שנעמוד עליהם בע"ה ונלמד מהם לנדון של סוכת פרגולה:

א. סוכה צריכה להעשות לשם צל, וסוכה העומדת משנה לשנה, פעמים היא מוגדרת כ"סוכה ישנה" וצריך לחדש בה דבר קודם החג. ופעמים היא מוגדרת כ"דירה של כל השנה" וצריך להגביה את הסכך, ונבאר להלן דין פרגולה.

ב. אין לסכך בנסרים שרוחבם ארבעה טפחים משום שנראה כבית ויש חשש שמא יבוא לישוב בבית גזירה זו נקראת בגמ' "גזירת תקרה". וכתב הסמ"ק דנהגו שלא לסכך בנסרים כלל שמא יבוא לסכך בהם בצורה שאין הגשמים יורדים דרכם והסוכה פסולה. ונבאר להלן דין נסרי פרגולה.

ג. כאשר מחבר את הנסרים במסמרים יש לדון מכמה פנים, [א]. האם יש בכך משום גזירת תקרה. [ב]. האם זה נחשב כסוכת קבע ולא סוכת עראי והסוכה פסולה כמבואר בתוס' בסוכה (ב"ע"א) שצריך שהסכך יהיה עראי. [ג]. האם יש בכך משום מעמיד בדבר שאין גידולו מן הארץ המבואר בראשונים בגמ' בסוכה (דף כ"א ע"ב) ובשו"ע (סי' תרכט ס"ז-ח).

ד. כאשר מניח את הנסרים בתוך חריצים שבקורות, האם החריץ נחשב ככלי קיבול המקבל טומאה ויש בכך משום מעמיד בדבר המקבל טומאה, המבואר בגמ' (שם) ובשו"ע (שם).

סוכה לשם צל

א. קיי"ל בגמ' בסוכה (ח ע"ב) ושולחן ערוך (סי' תרלה) שסוכה אף על פי שלא נעשית לשם מצוה כשרה, והוא שתהיה עשויה לצל. דהיינו אם המטרה ששמו את הסכך היא בשביל להצל ולהגן מפני החמה כשרה אף שהסכך לא נעשה לשם חג, אולם אם המטרה היא לצניעות בעלמא, והיינו כדי להשתמש שם באופן שלא יראו אותו, פסולה. [ולכן כשמניחים את הסכך בסוכה, צריך לומר שמניחו לשם צל ויש אף אומרים לשם מצות סוכה, אך העיקר הוא שיעשה זאת לשם צל].

סוכה ישנה

ב. הלכה נוספת מבואר בגמ' בסוכה (ט ע"א) ושו"ע (סי' תרלו) שסוכה ישנה דהיינו שעשאה לשם צל קודם שיכנסו שלושים יום לפני החג, הסוכה כשרה, ובלבד שיחדש בה דבר. ובע"ה נבאר להלן איך מחדשים בה דבר, אבל אם עשאה לשם סוכה אף מתחילת השנה הסוכה כשרה, ואף בלא חידוש, אך בתנאי שלא יגור בה כל השנה [וכדלהלן אות ג'].

וכתב החיי אדם (כלל קמו) שאם הסוכה עומדת משנה לשנה אף על פי שעשאה לצל, לשם קיום המצוה בחג, צריך לחדש בה דבר, דכיון שעבר החג הרי בטלה העשייה, ודינה כסוכה העשויה לשם צל ולא לשם סוכה, שמצווה לחדש בה דבר. והיינו שמבואר בחיי אדם וכן פסק המשנה ברורה (בסי' תרלו סק"ז) שכל מה שאמרנו שאם עשה את הסוכה לשם חג הסוכה כשרה אף בלא שיחדש בה דבר, כל זה אם עשאה רק לאחר סוכות של שנה שעברה, אבל אם עשאה לפני סוכות בשנה שעברה, בשנה שלאחר מכן לפני סוכות צריך לחדש בה דבר.

ואיך עושים החידוש, או שצריך לשים בסוכה סכך טפח על טפח, או לשים סכך אפי' כל שהוא או לאורך כל הסוכה או לרוחב כל הסוכה [ואם עשה כן אין צריך להגביה את הסכך לשם צל].

סוכה העשויה לדירה

ג. סוכה שעשויה לדירה לכל ימות השנה פסולה, כיון שמשתמש בסיכוך לדירתו לכל השנה, וכמו שכתב רש"י (מסכת סוכה דף ח ע"ב) לגבי סוכת יוצרים [שעשוי בתוך חדר] שהפנימית אינה סוכה שלא ניכר שלשם סוכה הוא דר בה, משום שכל ימות השנה הוא דר בה ורוב תשמישו וסעודתו ושנתו שם. וכן מבואר ברש"י (שם דף יד ע"א), ד"סוכה" אמר רחמנא ולא ביתו של כל השנה. וכן הוא בתוס' (שם בע"א ד"ה כי) שביתו ודאי פסול מן התורה משום ש"סוכה" אמר רחמנא ולא ביתו של כל ימות השנה. וכן הוא בשולחן ערוך (סי' תרלו סעיף ב) דסוכה שדר בה כל השנה פסולה ולא מועיל לחדש בה דבר.

וכדי להכשיר סוכה שדר בה כל השנה, צריך להגביה את הסכך לשם צל, וכמבואר בשו"ע (סי' תרלו) ובמ"ב (סק"ח). ויש מחמירים להגביה כל נסר ונסר בפני עצמו וכמבואר בשו"ע (שם סעיף ב), וכן במ"ב (שם ס"ק יח), ויש אומרים שצריך להגביה את כל הנסרים יחד, ולא מועיל להגביה קצת קצת. ואם מתכוון להשתמש בסיכוך זה שמניח לשם צל גם במשך השנה הבאה, כתב שו"ע הרב (סי' תרכו סעיף א) שלא מועילה הגביהו לשם צל, דכיון שהסכך עשוי גם לדירה דהיינו לדור בה בקביעות, ואינה עשויה לצל בלבד, אין זו סוכה אלא בית, עי"ש.

ד. נמצא שיש שני אופנים בסוכה העומדת משנה שעברה, האופן הראשון הוא בסוכה שאין משתמשים בה שימוש קבע של דירה, והיא מוגדרת כ"סוכה ישנה" ומספיק לחדש בה דבר לשם צל ואין צריך להגביה את הסכך כולו. והאופן השני הוא סוכה שמשתמש בה כל השנה שימושי דירה, והיא מוגדרת כ"סוכה העשויה לדירה" ויש בה חסרון שנחשבת כמו בית והתורה מיעטה ממילת "סוכה" דצריך סוכה ולא ביתו של כל השנה, ולהכשרת סוכה זו צריך להגביה את הסכך לשם צל. וחדש השו"ע הרב, דאם מתכוין להמשיך להשתמש בסוכה זו לאחר חג הסוכות לשימושי דירה, לא מועילה ההגבה לשם סוכה, דאין הגביה זו לשם צל לבד, אלא לשם דירה.

ה. ולפי זה יש לומר שבפרגולה שיש בה נסרים להצללה, יש חילוק בין אם משתמשים בנסרי הצללה כל השנה שימוש של דירה או לא, דאם השימוש שם הוא לא שימוש של דירה, אז מספיק לחדש בה דבר [כדלעיל אות ב], אבל אם משתמשים שם שימוש של דירה באופן קבוע, יש להגביה את הנסרים קודם חג הסוכות [כדלעיל אות ג], אמנם אם כוונתו לחזור ולהשתמש בנסרים אלו לאחר הסוכות שימוש של דירה באופן קבוע, לא ניתן להכשיר את הנסרים לסוכה, ואף אם יגביה הסכך ויחזיר ויניחו לשם צל, כיון שעומד גם לשם צל וגם לשם דירה של כל השנה [וכמבואר לעיל אות ג מדברי שו"ע הרב]. אך מסתבר שבדרך כלל אין שימוש בפרגולה נחשב שימוש של דירה, כיון שאין ישנים שם, ואין זה נחשב דירה של כל השנה, ואין צריך להגביה כלל את הנסרים, רק דינו כסוכה ישנה, שצריך לחדש בה דבר [כדלעיל אות ב].

ב

1. אך יש לדון בכשרות סכך זה של פרגולה משום "גזירת תקרה" וכפי שמצינו בסוכה (דף יד ע"א) ובשולחן ערוך (סי' תרכט סעיף יח) דאין מסככים בנסר שהוא רחב ד' טפחים משום גזירת תקרה, דאם נכשיר סוכה אשר הסכך שבה עשוי מנסרים רחבים ארבעה טפחים, יבואו אף להכשיר את תקרת הבית שעשאוה מנסרים [בזמנם שהבתים היו עשויים מעץ], וזה בודאי פסול ד"סוכה" אמר רחמנא ולא בית של כל ימות השנה, אך אם הנסר הוא פחות מרוחב ד' טפחים אין בזה גזירת תקרה ומותר לסכך בהן, כי הנסר שהוא פחות מארבעה טפחים אינו דומה לתקרה.

ובהגהות מימוניות על הרמב"ם (הלכות סוכה פ"ה) כתב, דאם סיכך בנסרים אפילו פחות משלושה פסולה דהוי כבית ממש הואיל ובזמן הזה כולם מסככין בתייהם בנסרים שאין בהם שלשה טפחים, [והובאו דבריו בדרכי משה (סי' תרכט סק"ט) ובמגן אברהם (שם סקכ"ב)].

נמצא בדברי הגהות מימוניות דיש איסור לסכך בנסרים שלושה מעיקר הדין משום גזירת תקרה, משום שבזמן הזה מסככים בתייהם בנסרים שאין בהם שלשה טפחים.

אכן כתב הסמ"ק ומובא בטור וש"ע הנ"ל, דהמנהג דאין מסככים בנסרים כלל, וביאר הסמ"ק הטעם בזה, דצריך לעשות הסכך עראי שיוכלו הגשמים לרדת בסוכה ואם נעשה בצורה שאין הגשמים יכולים לרדת הסוכה פסולה, וכמו שכתבו התוספות (שם ב ע"א), וע"כ נהגו העולם לכסות הסוכה בערבה או בגמי או בכיוצא בהן, ולא בנסרים כלל ואפילו פחותים מארבעה טפחים שאין בהם משום גזירת תקרה, שמא יבואו לטעות לסכך בהם בצורה של קביעות דאין הגשמים יורדים דרכם, עד כאן דברי הסמ"ק.

ומבואר בדברי הסמ"ק, דאף שמן הדין נסרים שאין בהם ארבעה מותר לסכך בהם, מ"מ נוהגים שלא לסכך בהם שמא יבוא לסכך בנסרים באופן שלא ירדו גשמים, שאז הסוכה פסולה, ולכן אף אם הנסרים פחותים מארבעה שאין בהם גזירת תקרה מ"מ נהגו שלא לסכך בהם.

ולפי"ד הסמ"ק יש לומר לגבי נסרים של פרגולה, דאין לסכך בהם כלל משום שהמנהג שלא לסכך בנסרים וכפי שכתב הסמ"ק. אולם המנהג בירושלים לסכך בנסרי "פִּלְפוּנִים" וסברו שאין בזה את המנהג שהזכיר הסמ"ק שלא לסכך בנסרים כלל. ויש שביארו מנהג ירושלים, שסברו שכל דברי הסמ"ק שלא לסכך בנסרים היינו בנסרים מטפח ומעלה, אבל בנסר פחות מטפח אין בכך חשש כלל ומותר לסכך בו. ולפי זה נסרי פרגולה שעשויים פחות מרוחב טפח אין חשש ומותר לסכך בו.

חיבור נסרים במסמרים

גזירת תקרה

ז. בתשובות הרשב"א (ח"א סי' ריג) דן לגבי סכך העשוי מנסרים שרוחבן טפח, והם מחוברים במסמרים של ברזל, והם משולבים כשליבת הסולם, ובחג הסוכות מכסין אותן בהדס ובערבה, האם פוסלים את הסכך מחמת המסמרים, והביא הרשב"א שגדול אחד הורה להסיר את המסמרים מן הסכך, וביאר הרשב"א הטעם של אותו גדול, דכיון שהנסרים תקועים במסמרים, והם משולבים כשליבת הסולם, דנים את כל הנסרים כנסר אחד שרחב ארבעה, ויש בו משום "גזירת תקרה".

וכתב הרשב"א שם שיש שנחלקו על הגדול הנ"ל, וסבירא להו שאין בזה משום "גזירת תקרה", וכתב הרשב"א שהנח לאלו שנהגו היתר בדבר, כיון שנהגו שאע"פ שאינן נביאים, בני נביאים הם, אלו תוכן דברי הרשב"א.

ולפי דברי הרשב"א, בפרגולה שיש בה הרבה נסרים, אם הם מחוברים במסמרים, לשיטת הגדול אחד שהביא הרשב"א יש בזה משום "גזירת תקרה", אך אם אין זה מחובר במסמרים אלא תחוב בחריצים במסגרת, יש לדון דלא שייך בזה גזירת תקרה.

ועוד יש לדון, שיש חילוק מתי מחברים את הנסרים לפרגולה, דאם מחברים את הנסרים לאחר שמסגרת הפרגולה מונחת על העמודים, שאז יש לדון שאין שייך בזה דין הרשב"א שנחשב הכל כנסר אחד שרחב ד', וכל דברי הרשב"א הם רק אם מחבר את הנסרים למסגרת קודם שמניחו למעלה, שאז נחשבים כנסר אחד שרחב ד' [וכמבואר במג"א סי' תרכו סק"ו ובביכורי יעקב שם סק"ח].

ולפי זה אם באנו לחוש לטענת אותו גדול שהביא הרשב"א, יש לחבר את הנסרים לקורות הפרגולה לאחר שכבר בנו את מסגרת הפרגולה והקורות במקומם למעלה.

דירת קבע

ח. נדון נוסף בחיבור של עצי הפרגולה במסמרים, מלבד הנושא של גזירת תקרה, הוא נושא של דירת קבע, שכתבו תוס' בסוכה (דף ב ע"א ד"ה כי) שאין לקבוע הסכך במסמרים, דסוכה דירת עראי בעינן, ואם קובעים את הסכך במסמרים הוי דירת קבע, וכ"כ המשנ"ב בשער הציון (סי' תרלג סק"ו) ואם עצי הפרגולה הם קבועים במסמרים הוי דירת קבע כמו בית ופסול.

אך מסתבר שכל זה רק אם רוב הסכך שבסוכה מחובר במסמרים, אבל אם רק חלק מעצי הפרגולה מחוברים במסמרים מסתבר דלא הוי דירת קבע, וכן משמע בגמ' בסוכה (טו ע"א ובש"ע סי' תרלא סעיף ט) שבית המקורה בנסרים שאין עליהם מעזיבה, די בזה שיסיר את המסמרים לשם עשיית סוכה, או שיריד מבין כל שני נסרים נסר אחד ויתן סכך כשר במקומו, ומבואר שאם מוריד נסר אחד מבין שני נסרים, ונותן סכך כשר במקומו, כשר, אף שהנסר הקבוע מחובר במסמרים, ומוכח, שאם אין רוב הסכך מחובר במסמרים, הסוכה כשרה, וכל מה שכתבו תוס' שאם הסכך מחובר במסמרים הסוכה פסולה, הוא רק אם רוב הסכך מחובר במסמרים.

מעמיד בדבר שאין גידולו מן הארץ

ט. עוד יש לדון בחיבור במסמרים מדין מעמיד בדבר שאין גידולו מן הארץ. והנה אם הנסרים מחוברים במסמרים, ובלי המסמרים הנסרים היו נופלים ברוח מצויה, אז נחשבים המסמרים כמעמיד בדבר שאין גידולו מן הארץ, כי ברזל נחשב שאין גידולו מן הארץ כמו עפר שכתב הר"ן (סוכה ז ע"ב בדפי הרי"ף) ומובא (בס"י תרכט ס"א ברמ"א) שנחשב כדבר שאין גידולו מן הארץ, [אך מסמר אינו נחשב כדבר המקבל טומאה שמסמר אינו מקבל טומאה כמבואר במשניות כלים (פרק יב משנה ד ה) וברמב"ם (הלכות כלים פ"ח ה"ב ובפ"י ה"א) שדווקא מסמרים שייחדו לשימוש טמאים כגון מסמר שייחדו לפתוח ולנעול בו את הדלת, אבל מסמרים שעתידיים להתחבר לכלי או לקרקע אינם מקבלים טומאה. ועיין חזו"א (מקוואות ליקוטים סי' ז סק"ח)].

אך אם הנסרים יכולים לעמוד ברוח מצויה, אף בלא המסמרים, ומטרת המסמרים היא רק לחיזוק, אז אין חשש דמעמיד. ואם מחברים במסמרים של עץ אין בזה חשש מעמיד בדבר שאין גידולו מן הארץ, אמנם יש בזה חשש שהביא הרשב"א בשם גדול אחד [המובא לעיל באות ז] משום גזירת תקרה.

ויש לזה פתרון שלא לחבר את הנסרים על ידי מסמרים, אלא לחבר את זה על ידי שיהיה משולב זה לזה, או שיעשה חריצים במסגרת ויתחב את הנסרים בחריצים, ובכך אין בזה חשש מעמיד, וכמו כן יש לדון בזה שאין בזה את דין הרשב"א הנ"ל משום גזירת תקרה. [אך יש לדון בזה האם החריץ נחשב לבית קיבול שמקבל טומאה והוי מעמיד בדבר המקבל טומאה ונתבאר להלן אות י].

והנה כל זה אם הסכך עצמו מחובר במסמרים, אך אם יש רוח בין נסר לנסר כמלא נסר, ועל זה שם סכך כשר, אז הוי מעמיד דמעמיד, ולדעת המג"א (סי' תרכט סק"ט) והמשנ"ב (סקכ"ו) כשר, אך לפי החזון איש (או"ח סי' קמג) שהחמיר במעמיד דמעמיד, אין לשים מסמרים כלל בסכך, וכן בחיבור עצי הפרגולות זה לזה, לא יחברם ע"י ברזל וכנ"ל, וכן יש לדון

לגבי הברזל המחזיק את הפרגולות. אמנם אם מחברם במסמרים של עץ אין בכך משום מעמיד בדבר שאין גידולו מן הארץ לכו"ע. [אמנם כבר הבאנו לעיל דבכל חיבור שהוא יש לחוש לשיטת אותו גדול שהביא הרשב"א שיש בכך משום גזירת תקרה].

ד

האם חריצים שבקורות נחשבים ככלי קיבול המקבל טומאה

י. ישנם כמה דינים בכלים לענין קבלת טומאה, פשוטי כלי עץ שאין בו בית קיבול, אינו מקבל טומאה, ואם יש בו בית קיבול מקבל טומאה, ואם הוא כלי שאינו עשוי לטלטלו, אלא עשוי לנחת, אינו מקבל טומאה, והטעם לכך מבואר בגמ' בחגיגה (כו ע"ב) שהקשה התורה כלי עץ לשק, מה שק יש בו בית קיבול ומיטלטל בין כשהוא מלא ובין כשהוא ריקן, כלומר שיש לו בית קיבול ואינו עשוי לנחת, דהוא מיטלטל בין ריק ובין מלא, כך כלי רק אם יש לו בית קיבול ואינו עשוי לנחת, רק אז הוא מקבל טומאה. ויש לדון בחריץ שעושה בקורת הפרגולה על מנת להניח בו נסרים, האם אותו חריץ נחשב לבית קיבול שעל ידי זה מקבל טומאה. ובפמ"ג (סי' תרכט סק"ט) ומובא בשעה"צ (ס"ק מד) מסתפק בזה האם חריץ דומה לבית קיבול.

ולכאורה אם חריץ דומה לבית קיבול ונחשב לכלי עץ שמקבל טומאה, לפי זה יש לדון בפרגולה שמניח את הקורות או הנסרים בחריצי המסגרת, דנחשב כמעמיד בדבר המקבל טומאה, ואין לעשות כן גזירה שמא יבוא לסכך בו כמבואר בגמ' בסוכה (כא ע"ב) ובראשונים שם. וכמו כן שאלה זו קיימת באופנים שונים של חיבור קורות העץ של הסוכה, כאשר הוא נכנס בתוך נקב, והנקב נחשב כבית קיבול.

אמנם אומרים בשם החזו"א שיש בזה שני טעמים להיתר בשימוש בחריצים או בנקב ואינו נחשב ככלי המקבל טומאה (וכן הובא בשו"ת אבני נזר או"ח סי' תעג), [א]. שזה נחשב לכלי עץ העשוי לנחת ואינו מקבל טומאה כמבואר לעיל דרך בית קיבול שעשוי להיטלטל כשהוא מלא מקבל טומאה, וקורות של סוכה, אע"פ שיש בהם בית קיבול, מ"מ אינם עשויים להיטלטל מלא, דאינם עומדים להיטלטל כשהסוכה בנויה והבית קיבול שלהם מלא, אלא רק כשהסוכה מפורקת והבית קיבול אינו מלא, לכך נחשב ככלי העשוי לנחת ואינו מקבל טומאה.

[אכן דברי האבנ"ז והחזו"א תלוי במחלוקת הרמב"ם והראב"ד (הלכות כלים פ"ג ה"א) בגדר כלי העשוי לנחת, דלפי דעת הרמב"ם זה נחשב לכלי עץ העשוי לנחת, אבל לדעת הראב"ד שם דוקא בכגון השולחן של בית המקדש, על זה אמרו בגמ' בחגיגה שאף שהוא קטן,

כיון שיש איסור לטלטלו, לכן הוא נחשב לכלי עץ העשוי לנחת, אבל אם אין איסור, וזה לא כלי עץ הבא במידה שמכיל מ' סאה, אז אינו נחשב ככלי העשוי לנחת ומקבל טומאה.

וא"כ לפי הראב"ד אין שייך בסוכה טעם זה דכלי העשוי לנחת, דכיון שאין איסור להזיז את הסוכה לא הוי כלי שעשוי לנחת. אכן במקדש דוד (סי' נד) כתב שאף לדעת הראב"ד אם אין דרך לטלטל את הכלי אף שהכלי הוא קטן, נחשב כלי עץ העשוי לנחת עיי"ש, ולפי זה כיון שאין דרך לטלטל את הסוכה נחשב כלי העשוי לנחת].

[ב]. טענה נוספת אומרים בשם החזו"א (וכן הוא באבנ"ז הנ"ל), שאין בחריץ משום כלי המקבל טומאה, משום דזה נחשב שנעשה לשמש עם הקרקע, ושנינו בכלים (פי"א מ"ב) וברמב"ם (הלכות כלים פ"ט ה"א) דכל שנעשה לשמש עם הקרקע, אינו מקבל טומאה, והכי נמי כיון שהקורות האלו עומדים על גבי קרקע, ומחזיקים את הסכך, וזהו מעשה בנין, לכן אינם מקבלים טומאה.

יא. ויש לדון בזה האם דבר שנעשה לשמש עם הקרקע הוא דווקא כשהסוכה מחוברת לקרקע, או אף כשאין הסוכה מחוברת לקרקע, דבשו"ת הרא"ש (כלל לא) ומובא בשולחן ערוך (יו"ד סי' רא סעיף מח) מבואר דצינור מתכת המוליך מים למקווה צריך להיות מחובר לקרקע ורק אז אינו מקבל טומאה, וא"כ יש לדון כשהסוכה לא מחוברת לקרקע שמא לא נחשב כנעשה משמש עם הקרקע. אך אפשר לדחות, שכל דין זה הנאמר בצינור הוא דוקא בצינור שאפשר להשתמש בו אף בתלוש, ולכך צריך שיהיה מחובר ממש לקרקע כדי שיחשב שנעשה לשמש עם הקרקע, אבל אם אין לזה שום שימוש בתלוש כגון בקורות הסוכה שאין להם שום שימוש בתלוש, בזה הקורוץ מוגדרות שנעשו לשמש עם הקרקע אף שאינו מחובר.

אמנם יש לדון בדבר שנעשה לשמש עם הקרקע לזמן קצר, האם נחשב שנעשה לשמש עם הקרקע, דבמסכת בכלים (פי"ד מ"ג) לגבי ידות אהלים, לפי ביאור התפארת ישראל שם, מבואר שאם זה נעשה לשמש עם הקרקע לזמן קצר, אין הוא נחשב לשמש עם הקרקע, ולפי"ז בדבר שנעשה לשמש את הקרקע לזמן קצר של ימי חג הסוכות לא יוגדר כנעשה לשמש עם הקרקע, וצ"ע. [אמנם אולי יש לחלק בין מה שמבואר במשנה בכלים (שם) לבין סוכה כפי שנתבאר בקטע הקודם].

ברכת ישר כח להרב רוני
ליקר שליט"א על סיועו
בהדפסת הגליון

לתרומות והנצחות, להערות
והארות, ולקבלת העלון במיל ניתן
ליצור קשר 052-7175517
a0527175517@gmail.com

ברכת ישר כח להרב נועם
יהודה שליט"א על סיועו
בהדפסת הגליון